

การศึกษาศักยภาพและการเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกัญชาทางการแพทย์: กรณีศึกษาชุมชนบ้านสันกลาง ตำบลจำปาหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

A Study on the Potential and Preparation of the Community in Establishing a Medical Cannabis Cultivation Community Enterprise Group.: A Case Study of Ban San Klang Community Champa Wai Subdistrict, Mueang District, Phayao Province.

นงคราญ ไชยเมือง¹ และรัตนกมล ปวรวรรณ^{2*}

Nongkran Chaimuang¹ and Ratkamon Pavorawat^{2*}

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ

¹ Assistant Professor of Management, Program in Management, Faculty of Business Administration, Payap University

² Lecturer of of Management, Program in Management, Faculty of Business Administration, Payap University

* E-mail: ratkamomp17@gmail.com

Received August 22, 2024 Revised April 10, 2025 Accepted December 31, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพของชุมชนบ้านสันกลาง ตำบลจำปาหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกัญชาทางการแพทย์ 2) ศึกษาการยอมรับของสมาชิกชุมชนต่อการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดังกล่าว และ 3) เตรียมความพร้อมของสมาชิกเกษตรกรในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกัญชาทางการแพทย์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ดำเนินการวิจัยในรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มประชากรคือหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนบ้านสันกลาง จำนวน 271 ครัวเรือน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเสนเดลที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 158 คน ผู้สนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจำนวน 15 คน และตัวแทนองค์กรที่เกี่ยวข้องจำนวน 4 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มอย่างง่ายและการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการประชุมกลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดยใช้ TOWS เมทริกซ์

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านสันกลางมีศักยภาพด้านทุนทรัพยากรในระดับดี แต่ยังขาดศักยภาพด้านเทคโนโลยีและเครือข่ายภาคี รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับภูมิภาคและท้องถิ่นยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกัญชาทางการแพทย์ ด้านการยอมรับของสมาชิกชุมชน พบว่ามีระดับการยอมรับโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.19) การดำเนินกิจกรรมเตรียมความพร้อมครอบคลุมด้านบุคคลและผู้นำ ทรัพยากรของชุมชน ความรู้ด้านการจัดการวิสาหกิจชุมชน กัญชาทางการแพทย์ และการปลูกพืชอินทรีย์ รวมถึงการจัดตั้งองค์กรของชุมชน ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มและจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมเบื้องต้นตามเงื่อนไขการยื่นขออนุญาตปลูกกัญชาทางการแพทย์ ข้อค้นพบชี้ให้เห็นว่าการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรเริ่มจากการมีส่วนร่วม การยอมรับ และฉันทามติของชุมชนร่วมกับภาครัฐ พร้อมทั้งนำกระบวนการวางแผนเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: ศักยภาพชุมชน, กัญชาทางการแพทย์, การจัดการวิสาหกิจชุมชน

Abstract

This research aimed to: (1) examine the potential of Ban Sanklang Community, Champawai Sub-district, Mueang District, Phayao Province, for establishing a community enterprise for medical cannabis cultivation; (2) investigate community members' acceptance of establishing such a community enterprise; and (3) prepare local farmers for the establishment of a community enterprise for medical cannabis cultivation through community participation. A mixed-methods research design was employed. The population consisted of 271 household heads in Ban Sanklang Community. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan table at a 95% confidence level, resulting in 158 respondents. In addition, 15 interested prospective members of the community enterprise and 4 representatives from relevant organizations were selected using simple random sampling and purposive sampling. Research instruments included questionnaires, structured interviews, and focus group discussions. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as environmental analysis and the TOWS matrix.

The findings revealed that Ban Sanklang Community possessed strong resource capital; however, technological capital and network partnerships were relatively limited. Furthermore, relevant regional and local agencies lacked clear guidelines for promoting and supporting the establishment of a community enterprise for medical cannabis cultivation. The results of community members' acceptance indicated a high overall level of acceptance across five stages (mean = 4.19). The community readiness activities covered four key aspects: (1) individual capacity and leadership, (2) community resources, (3) knowledge related to community enterprise

management, medical cannabis, and organic farming, and (4) community organizational preparation. These activities led to the formation and registration of a community enterprise, which represented a preliminary level of readiness that enabled farmers to meet the basic requirements for applying for permission to cultivate medical cannabis. The study concluded that the establishment of a community enterprise for medical cannabis cultivation should be grounded in community participation, members' acceptance, and consensus among community members and government agencies, along with the systematic application of strategic planning processes.

Keyword: Community Potential, Medical Cannabis, Community Enterprise Management

บทนำ

กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (2561-2580) ประกอบไปด้วย 6 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ในยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันนั้นได้กล่าวถึงเรื่องของการพัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจชุมชน พัฒนาทักษะผู้ประกอบการ ยกระดับผลิตภาพแรงงาน และพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) สู่อุตสาหกรรม และพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและสถาบันเกษตรกร ซึ่งวิสาหกิจชุมชนนั้นถือเป็นกลไกที่สำคัญของเศรษฐกิจฐานรากในการที่จะพัฒนาระดับเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไป การวางรากฐานที่แข็งแกร่งเพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในด้านเสถียรภาพและสมรรถนะทางเศรษฐกิจมหภาค เพื่อให้ประเทศไทยสามารถใช้จุดแข็งของแต่ละพื้นที่และชุมชน เพื่อเสริมหนุนการพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวมได้อีก ทั้งเป็นการสนับสนุนการกระจายความมั่งคั่งไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย (ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580), 2561)

จังหวัดพะเยา ถือเป็นภาคชนบทและเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศ

ได้กำหนดวิสัยทัศน์เป็นแหล่งผลิตเกษตรปลอดภัย สังคมเข้มแข็งภายใต้การเป็นประชาคมอาเซียน (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัด แบบบูรณาการ จังหวัดพะเยา, 2561) พร้อมทั้งรัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วน ซึ่งแถลงต่อรัฐสภาในข้อ 4 ว่าด้วยนวัตกรรมทางการเกษตรให้มีการคิดค้นดำเนินการปลูกพืชกัญชา กัญชง โดยกัญชาให้เน้นเพื่อการแพทย์ กัญชงให้เน้นเพื่อสุขภาพและเศรษฐกิจ โดยให้ปฏิบัติตามกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันหรือการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายในอนาคตต่อไป (ฐานเศรษฐกิจดิจิทัล, 2565) ซึ่งสมาชิกเกษตรกรของชุมชนบ้านสันกลาง หมู่ที่ 8 ตำบลจำป่าหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เริ่มตระหนักและแสวงหาแนวทางในการพัฒนา ดังกล่าว เพราะมีอาชีพเกษตรกรร้อยละ 80 จนถือได้ว่าเป็นแหล่งเพราะปลูกสินค้าทางการเกษตร (องค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวาย, 2565) ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวมาในเบื้องต้นพร้อมทั้งนักวิจัยยังได้ลงพื้นที่พูดคุยและสัมภาษณ์ผู้ใหญ่วัย 80 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวายหมู่ที่ 8 และสมาชิกเกษตรกรของชุมชนดังกล่าว (ในวันที่ 21 พฤษภาคม 2565) ถึงสถานการณ์และข้อมูลเกี่ยวกับการเกษตรพบว่าทำการเกษตรเชิงเดี่ยวเพื่อจำหน่าย ใช้วิธีแยกกันทำงาน โดยไม่มีการ

รวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน จึงก่อให้เกิดปัญหาตามมาคือ มีต้นทุนการผลิตทางการเกษตรที่สูง และพึ่งพาปัจจัยการผลิตทางการเกษตรจากภายนอกแทบทั้งหมด เช่น ใช้น้ำปุ๋ยเคมี และสารเคมีจำนวนมาก ขาดการดูแลดิน ปัญหาแรงงานเกษตรสูงอายุและการขาดแคลนแรงงานค่าจ้างแรงงานสูง และมีต้นทุนดอกเบี้ยของสถาบันการเงินสูง เป็นต้น พร้อมทั้งส่วนใหญ่ไม่มีการแปรรูป การขาดอำนาจในการต่อรอง ขาดการรวมกลุ่มจึงทำให้จำหน่ายสินค้าได้ในราคาที่ต่ำและไม่คุ้มกับต้นทุน ทำให้สมาชิกเกษตรกรของชุมชนต้องการแก้ปัญหาดังกล่าวโดยการทดลองปลูกพืชกัญชาในพื้นที่บ้านสันกลางทดแทนการปลูกพืชเชิงเดี่ยว และตามที่รัฐบาลมีนโยบายซึ่งแถลงต่อรัฐสภาในข้อ 4 ว่าด้วยนวัตกรรมทางการเกษตรให้มีการคิดค้นดำเนินการปลูกพืชกัญชาโดยให้เน้นเพื่อการแพทย์

จากสภาพปัญหาและความต้องการแก้ปัญหาดังกล่าวในชุมชนฯ จึงเป็นมูลเหตุที่สำคัญของการศึกษาศักยภาพและการเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกัญชาทางการแพทย์: กรณีศึกษาชุมชนบ้านสันกลางตำบลจำปาหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนบ้านสันกลาง ตำบลจำปาหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกัญชาทางการแพทย์

2. เพื่อศึกษาการยอมรับของสมาชิกในชุมชนบ้านสันกลางฯ ในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกัญชาทางการแพทย์

3. เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับสมาชิกเกษตรกรของชุมชนบ้านสันกลางฯ ในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกัญชาทางการแพทย์

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพชุมชนและการเตรียมความพร้อมของชุมชน

ศักยภาพชุมชน หมายถึง ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนซึ่งเป็นฐานของการพัฒนาชุมชนทั้งความสามารถหรือคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจจะทำให้พัฒนาและทำให้ประจักษ์แจ้งขึ้นได้โดยสามารถนำสิ่งที่แฝงอยู่นั้นมาพัฒนาให้เกิดสิ่งที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งประกอบไปด้วยทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติ และองค์การชุมชนที่มีความเข้มแข็งและมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองจากการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาสร้างประโยชน์คืนสู่ชุมชน (สายพิน สันทัด และคณะ, 2551) อ้างถึงในเบญจวรรณ กิตติจารุกร, 2556) บทบาทของการพัฒนาชุมชนในปัจจุบันนี้จึงมีภารกิจที่สำคัญ 5 ขั้นตอนดังนี้ (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2534) อ้างถึงในดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2563) การเตรียมชุมชนดังนี้ 1) การเตรียมคน 2) การเตรียมองค์การของประชาชน 3) การเตรียมทรัพยากรในชุมชน เริ่มตั้งแต่การจัดเก็บข้อมูลทั่วไปของชุมชนในทุก ๆ ด้าน 4) การเตรียมศูนย์ปฏิบัติการของชุมชน และ 5) การเตรียมมวลชน

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการยอมรับ

การยอมรับ (Acceptance) หมายถึง กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งใหม่ เริ่มตั้งแต่การรับรู้แล้วพิจารณาว่าสิ่งใหม่นั้นดีกว่าสิ่งที่เป็นอย่างไป จนถึงการนำสิ่งใหม่นั้นไปปฏิบัติและหาข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจของตนเอง กระบวนการ

ยอมรับ (Adoption Process) คือ กระบวนการทางด้านการคิดของบุคคล อาจเป็นคนเดียวหรือหลายคนรับทราบสิ่งใหม่หรือนวัตกรรม มีการพิจารณาตัดสินใจจนกระทั่งนำไปปฏิบัติ มีอยู่ 5 ขั้นตอนดังนี้ (สุรวุฒน์ ชะลอสนธิสกุล, 2556)

- 1) ขั้นตระหนักรู้ (Awareness)
- 2) ขั้นสนใจ (Interest of Information)
- 3) ขั้นไตร่ตรอง (Evaluation)
- 4) ขั้นลองทำ (Trial) และ
- 5) ขั้นนำไปใช้หรือยอมรับไปปฏิบัติ (Adoption)

3. กัญชาทางการแพทย์ และการขออนุญาตปลูกกัญชาสำหรับเกษตรกร

กัญชา หรือ ต้นกัญชา (Cannabis) เป็นไม้ล้มลุกชนิด *Cannabis sativa L.* ในวงศ์ Cannabaceae ออกดอกเป็นช่อเล็ก ๆ ช่อดอกเพศผู้ และช่อดอกเพศเมียอยู่ต่างต้นกัน มีฤทธิ์กระตุ้นประสาท ทำให้เกิดอารมณ์เคลิ้มสุข คลายกังวล สงบประสาทและง่วงซึม “กัญชาถือว่าเป็นประโยชน์ทางการแพทย์ ทั้งการแพทย์แผนปัจจุบันและแผนโบราณ” (กลุ่มพัฒนาพฤติกรรมกระบวรการบริโภค กองพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข, 2564) จากประโยชน์ของกัญชาทางการแพทย์ กัญชาพืชเศรษฐกิจ ปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขออกประกาศกระทรวงฯ เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2563 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม 2563 เป็นต้นไป โดยปลดล็อกส่วนของกัญชาและกัญชงให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยไม่จัดเป็นยาเสพติด ดังนี้

- 1) เปลือก ลำต้น เส้นใย กิ่งก้าน และราก (จากกัญชาและกัญชง)
- 2) เปลือกแห้ง แก่น ลำต้นแห้ง เส้นใยแห้ง (จากกัญชาและกัญชง)
- 3) ใบซึ่งไม่มียอดหรือช่อดอกติดมาด้วย (จากกัญชาและกัญชง)
- 4) สารสกัดที่มี ซีบีดี หรือ แคนนาบิไดโอด (CBD

หรือ Cannabidiol) เป็นส่วนประกอบและต้องมีทีเอชซี หรือ เตตราไฮโดรแคนนาบินอล (THC หรือ Tetrahydrocannabinol) ไม่เกินร้อยละ 0.2 โดยน้ำหนัก (จากกัญชาและกัญชง) 5) กากหรือเศษที่เหลือจากการสกัดและต้องมี ทีเอชซี หรือ เตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol) ไม่เกินร้อยละ 0.2 โดยน้ำหนัก (จากกัญชาและกัญชง) 6) เมล็ดกัญชง น้ำมันจากเมล็ดกัญชงสารสกัดจากเมล็ดกัญชง (เฉพาะกัญชง) (หมายเหตุ: ไม่สามารถปลดล็อกได้ทุกส่วนของกัญชา กัญชง เนื่องจากติดอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ.1961 ที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีอยู่)

การขออนุญาตปลูกกัญชาสำหรับเกษตรกรคุณสมบัติผู้ขออนุญาตกัญชาทางการแพทย์ มีดังนี้

เกษตรกรรวมกลุ่มกันจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน/วิสาหกิจเพื่อสังคม/สหกรณ์การเกษตร และขออนุญาตร่วมกับหน่วยงานของรัฐ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีสอนทางการแพทย์/เภสัชศาสตร์/เกษตรศาสตร์

การขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตรรับจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน แต่ไม่รับจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนที่ต้องการปลูกกัญชาโดยเฉพาะ เนื่องจากขัดต่อประกาศของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2560 อย่างไรก็ตามถ้าวิสาหกิจชุมชนต้องการปลูกกัญชาจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ต้องมีสัญญากับหน่วยงานของรัฐหรือสถาบันอุดมศึกษาที่มีหน้าที่ศึกษาวิจัยหรือจัดการเรียนการสอนเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ หรือ เภสัชศาสตร์ และหน่วยงานนั้นได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.)

2. นำสำเนาสัญญา กับหน่วยงานของรัฐ หรือสถาบันอุดมศึกษา ยื่นขอเพิ่มกิจการวิสาหกิจชุมชน ณ สำนักงานเกษตรอำเภอที่วิสาหกิจชุมชนจดทะเบียน เพื่อรับใบรับรองการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

การขออนุญาตปลูกกล้วยาเพื่อการแพทย์ มีขั้นตอนดังนี้ (กลุ่มพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภค กองพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข , 2564)

1) ให้ยื่นคำขอฯ พร้อมเอกสารหลักฐานที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.)

2) เจ้าหน้าที่ตรวจประเมินสถานที่ขออนุญาตปลูกกล้วยา

3) ผู้ว่าราชการจังหวัดให้ความเห็นชอบ โดยความเห็นจากคณะกรรมการที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งหรือมอบหมายให้พิจารณา (กรณีพื้นที่ปลูกตั้งอยู่ต่างจังหวัด)

4) คณะอนุกรรมการพิจารณาให้ความเห็นต่อคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ

ดังนั้นคุณสมบัติผู้ขออนุญาตปลูกกล้วยาทางการแพทย์ มีดังนี้ เกษตรกรต้องรวมกลุ่มจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน/วิสาหกิจเพื่อสังคม/สหกรณ์การเกษตร และขออนุญาตร่วมกับหน่วยงานของรัฐ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีสอนทางการแพทย์/เภสัชศาสตร์/เกษตรศาสตร์ เป็นต้น

4. พระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน และแนวคิดการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ความหมายของวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 วิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise)

หมายความว่า “กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นรูปนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชนและระหว่างชุมชน ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนประกาศกำหนด” (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548, 2548) การจัดการวิสาหกิจชุมชนเป็นการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งหลักการสำคัญของการจัดการวิสาหกิจชุมชนคือ วิสาหกิจชุมชนต้องมีการเรียนรู้เกี่ยวกับหน้าที่ทางการจัดการ (Management Functions) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การขึ้นนำและการควบคุม ตลอดจนการทบทวนผลการจัดการวิสาหกิจชุมชน ปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ

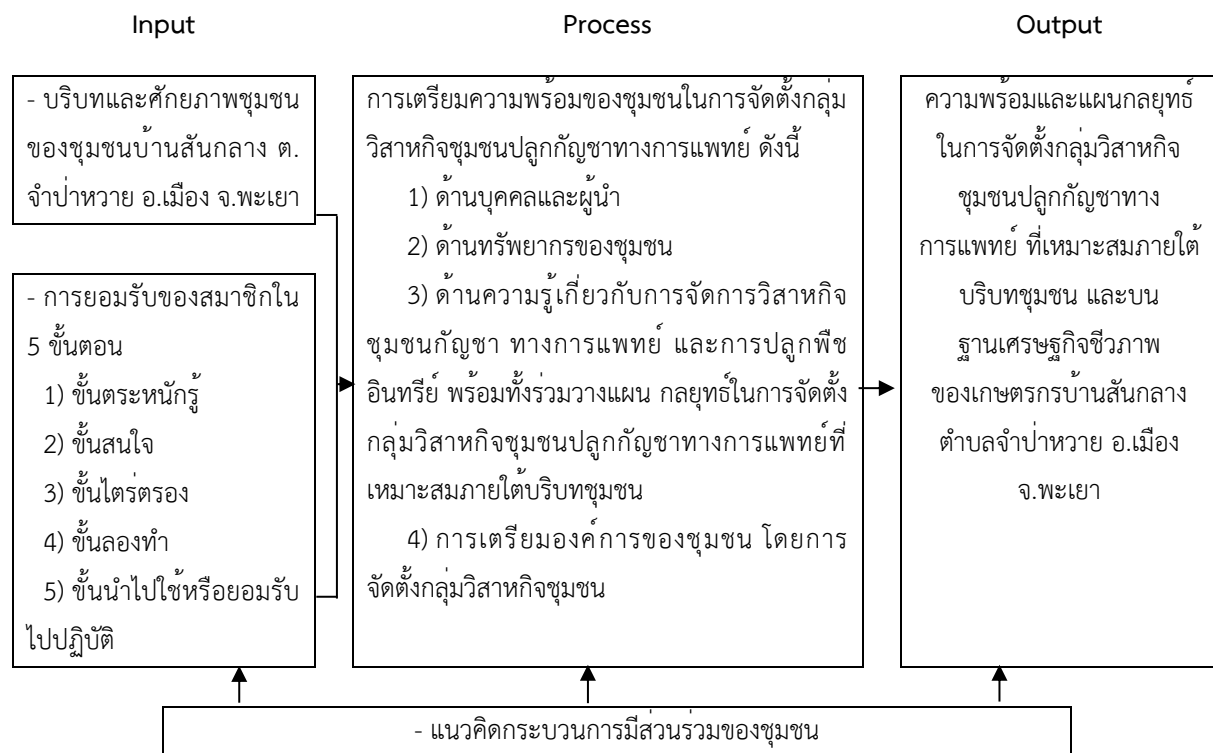
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชนหรือองค์กรในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมการดำเนินการและร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่มและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกลุ่ม (สมบัติ นามบุรี, 2562) การมีส่วนร่วม

ร่วมของชุมชน ถือเป็นกระบวนการที่เอื้ออำนวยให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและการพัฒนาด้วยการคิดร่วมกัน และตัดสินใจร่วมกันในการวางแผนและพัฒนาด้วยการคิดและตัดสินใจร่วมกัน (Baez & Barron, 2006)

6. แนวคิดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กรด้วยเทคนิค SWOT ANALYSIS และการจัดทำ TOWS Matrix

เทคนิค SWOT ANALYSIS เทคนิคการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดยทำการจัดกลุ่มข้อมูลออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้ (Wheelen et al., 2018) 1) จุดแข็ง (Strengths) คือ ความสำเร็จ ความสมบูรณ์เพียงพอของปัจจัยต่างๆ ภายในองค์กร 2) จุดอ่อน (Weaknesses) คือ ความขาดประสิทธิภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ความขาดแคลนไม่เพียงพอของปัจจัยต่างๆ ภายในองค์กร 3) โอกาส (Opportunity) คือ สภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อประโยชน์และสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรให้สามารถดำเนินไปได้อย่างดี 4) อุปสรรค (Threats) คือ สถานการณ์ของสภาพแวดล้อมภายนอกที่ขัดขวางหรือส่งผลกระทบทางด้านลบต่อการดำเนินงานขององค์กร สำหรับการจัดทำ TOWS Matrix

ภายหลังจากการวิเคราะห์ SWOT จะทำให้ทราบปัจจัยภายในองค์กรธุรกิจที่เป็นจุดแข็ง และจุดอ่อนขององค์กร และทราบถึงสถานการณ์ภายนอกที่เป็นโอกาสและอุปสรรค ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ต้องนำไปประกอบในการตัดสินใจกำหนดกลยุทธ์ได้โดยตรง โดยการนำปัจจัยทั้ง 4 อันได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค มาจับคู่และกำหนดวิธีการหรือกลยุทธ์ต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่าการจัดทำ

“TOWS Matrix” โดยจินตนา กาญจนวิสุทธ์ (2558) กล่าวว่า การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy Formulation) คือ การกำหนดสิ่งที่วิสาหกิจชุมชนจะต้องทำเพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ การกำหนดกลยุทธ์โดยการจัดทำ TOWS Matrix โดยการจับคู่จุดแข็งกับโอกาส (SO) จุดแข็งกับอุปสรรค (ST) จุดอ่อนกับโอกาส (WO) และจุดอ่อนกับอุปสรรค (WT) เพื่อกำหนดกลยุทธ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ หัวหน้าครัวเรือนของชุมชนบ้านสันกลาง ตำบลจำป๋าวหาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 271 ครัวเรือน (สำนักทะเบียนและบัตรอำเภอเมืองพะเยา, 2564 อ้างถึงในองค์การบริหารส่วนตำบลจำป๋าวหาย, 2565 : 1)

1.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยได้ทำการสุ่มและมีบัญชีรายชื่อของสำนักทะเบียนและบัตรอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา และหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเฮนเดล (Darwin Hendel, 1977 อ้างถึงในเกียรติสุตา ศรีสุข, 2549) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดตัวอย่างของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 158 คนโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) จากบัญชีรายชื่อจนครบตามจำนวน

1.2 กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างซึ่งสนใจและจะเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกล้วยาทางการแพทย์ของชุมชนบ้านสันกลาง

ตำบลจำป๋าวหาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 15 คน โดยวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.3 กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) กับชุมชนและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกล้วยาทางการแพทย์ของชุมชนบ้านสันกลาง ตำบลจำป๋าวหาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จำนวน 4 คน ดังนี้ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจำป๋าวหาย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำป๋าวหายหมู่ที่ 8 ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านสันกลาง ต.จำป๋าวหาย และผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจำป๋าวหาย จังหวัดพะเยา โดยวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาครั้งนี้มีรูปแบบการวิจัยผสมผสานที่ใช้รูปแบบการวิจัยทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีเครื่องมือ ดังนี้ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการประชุมกลุ่มย่อย

3. วิธีการรวบรวมข้อมูล โดยทำการเก็บรวบรวมจาก 2 แหล่ง ดังนี้ 1) ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพโดยรวบรวมข้อมูลตามกลุ่มตัวอย่าง 2) ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมไว้แล้ว โดยบุคคล กลุ่มบุคคลและสถาบันต่าง ๆ เช่น เอกสารรายงานการวิจัย บทความ วารสารสิ่งพิมพ์ หนังสือ รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์สภาพแวดล้อม

และการจัดทำ TOWS เมทริกซ์ พร้อมทั้งนำเสนอผลการวิเคราะห์มาเรียบเรียงแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่าชุมชนบ้านสันกลางฯ มีศักยภาพโดยมีทุนทรัพยากรธรรมชาติและได้นำมาใช้ประโยชน์ ดังนี้ 1.1) ทรัพยากรดิน เป็นพื้นที่ทำการเกษตร 1.2) ทรัพยากรน้ำ มีน้ำจากอ่างเก็บน้ำแม่ต้าไหลผ่าน และมีสระน้ำสาธารณะ ขนาด 8 ไร่ และ 1.3) มีภูมิปัญญาสาขาเกษตรกรรม และภูมิปัญญาสาขากองทุนและธุรกิจชุมชน แต่ทุนเทคโนโลยีและทุนภาคีเครือข่ายในการนำมาใช้ประโยชน์ สำหรับการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกล้วยาทางการแพทย์ยังมีศักยภาพค่อนข้างน้อย พร้อมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับภูมิภาคและท้องถิ่นยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกล้วยาทางการแพทย์

ผลของการศึกษาการยอมรับของสมาชิกในชุมชนในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกล้วยาทางการแพทย์ฯ ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนของชุมชนบ้านสันกลางฯ ใน 5 ขั้นตอน โดยผลรวมทุกขั้นตอนมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.19) โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นตระหนักรู้ (Awareness) มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.91) 2) ขั้นสนใจ (Interest of Information) มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.07) 3) ขั้นไตร่ตรอง (Evaluation) มีระดับการยอมรับ

อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.19) 4) ขั้นลองทำ (Trial) มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.35) 5) ขั้นนำไปใช้หรือยอมรับไปปฏิบัติ (Adoption) มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.45) และผลการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกล้วยาทางการแพทย์ฯ มีความต้องการในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มจำนวน 19 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.0

ผลการเตรียมความพร้อมให้กับสมาชิกเกษตรกรของชุมชนบ้านสันกลางฯ ในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกล้วยาทางการแพทย์ได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมใน 4 ด้านดังนี้

1. **ด้านบุคคลและผู้นำ** โดยกระบวนการจัดการ 3 ขั้นตอน ดังนี้ มีการวางแผนพัฒนาด้านบุคคลและผู้นำ การปฏิบัติตามแผนโดยการดำเนินการเรียนรู้และพัฒนาทุนทรัพยากรในด้านบุคคลและผู้นำของชุมชนบ้านสันกลางฯ ด้วยการทัศนศึกษาดูงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่าง ๆ และมีการดำเนินการกำกับติดตามความพร้อมในด้านบุคคลและผู้นำให้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. **ด้านทรัพยากรของชุมชน** โดยการเตรียมทุนชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาให้เกิดความพร้อมในการดำเนินงานในการรวมกลุ่มและจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนฯ ที่เหมาะสมภายใต้บริบทชุมชน ทั้งการเตรียมด้านข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ พร้อมทั้งมีการเตรียมความพร้อมทางด้านการเงิน

3. **ด้านการประเมินความรู้เกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชน** กล้วยาทางการแพทย์ และการปลูกพืชอินทรีย์ โดยมีผลการประเมินดังนี้ 3.1) ความรู้เกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชน

ทั้งความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชน และหน้าที่ทางการจัดการ ที่วิสาหกิจชุมชนต้องเรียนรู้ ผลการประเมินพบว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน โดยมีจำนวนข้อคำถามย่อยทั้งหมด 22 ข้อ ตอบได้ถูกต้องทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 88.48 เฉลี่ยจำนวนข้อที่ตอบถูกต้อง 19.47 ข้อ 3.2) ผลการประเมิน ความรู้ เกี่ยวกับ ภัยสุขภาพ การแพทย์ ผลการประเมินพบว่าจากจำนวนข้อคำถามย่อยทั้งหมด 13 ข้อ ตอบได้ถูกต้องทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 75.38 เฉลี่ยจำนวนข้อที่ตอบถูกต้อง 9.80 ข้อ และ 3.3) ผลการประเมิน ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชอินทรีย์ ผลการประเมินพบว่าจากจำนวนข้อคำถามย่อยทั้งหมด 8 ข้อ ตอบได้ถูกต้องทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 95.00 เฉลี่ยจำนวนข้อที่ตอบถูกต้อง 7.60 ข้อ พร้อมทั้งร่วมวางแผนกลยุทธ์ในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ปลูกัญชาทางการแพทย์ที่เหมาะสมภายใต้บริบทชุมชน โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กรด้วยเทคนิค SWOT ANALYSIS พร้อมทั้งการจัดทำ “TOWS Matrix” เพื่อค้นหาจุดแข็งและใช้ประโยชน์จากโอกาสที่มีอยู่หรือหาจุดอ่อนและหลีกเลี่ยงจากอุปสรรคที่จะเป็นผลเสียต่อโครงการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การวิเคราะห์ดังกล่าวจะช่วยให้การตัดสินใจในการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารโครงการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ มีประสิทธิภาพมากขึ้นสรุปได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ SWOT ANALYSIS พร้อมทั้งการจัดทำ TOWS Matrix ในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกัญชาทางการแพทย์ของชุมชนบ้านสันกลาง ตำบลจำปาหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ได้กำหนดกลยุทธ์ดังนี้

SO STRATEGIES	WO STRATEGIES
- โครงการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ต้องใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนกิจกรรมการจัดตั้งและดำเนินการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและส่งเสริมให้ชุมชนเกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ - โครงการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ดำเนินการรวมกลุ่มฯ และยื่นขอจดทะเบียนในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน โดยทำการประชุมและประกาศรับสมัครสมาชิกผู้ถือหุ้นของโครงการฯ เพิ่มจากกลุ่มเป้าหมาย	- โครงการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ต้องหาความรู้ทางด้านกัญชาทางการแพทย์เพิ่มมากขึ้น พร้อมทั้งเตรียมความพร้อมทางด้านการเงินและเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดเตรียมสถานที่การเก็บรักษาและการควบคุมการใช้สำหรับผู้ขอรับอนุญาตปลูกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชา พ.ศ.2562 มีข้อกำหนดขั้นพื้นฐาน สำหรับผู้ขอรับอนุญาตผลิต (ปลูก) - โครงการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ดำเนินการขอรับการขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชนในด้านการทำเกษตรแบบผสมผสานและสมุนไพร เพื่อประกอบธุรกิจในระดับชุมชน ก่อให้เกิดการสร้างงานและรายได้ให้กับสมาชิก มีความมั่นคงและได้รับการรับรองตามกฎหมาย และเป็นการเตรียมความพร้อมในเบื้องต้น

ST STRATEGIES	WT STRATEGIES
- โครงการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ร่วมกันกำหนดแผนเชิงกลยุทธ์เพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แบบพึ่งพาตนเอง และพึ่งพากันภายในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ - โครงการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ควรมีการกำหนดกลยุทธ์ในการแข่งขันให้เหมาะสม ในช่วงเริ่มต้นเน้นกลุ่มลูกค้าภายในชุมชนก่อนแล้วค่อยขยายไปภายนอกชุมชน โดยเน้นกลยุทธ์ในการแข่งขันเน้นการเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน - โครงการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ต้องกำหนดให้มีการประชุมรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานของโครงการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ในทุก 6 เดือน พร้อมทั้งจัดให้มีการรายงานผลการดำเนินงานของกลุ่มต่อผู้ถือหุ้นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และควรมีการดำเนินการอย่างเป็นทางการและมีลายลักษณ์อักษร - การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดที่มุ่งเน้นคุณภาพพืชปลอดภัยหรืออินทรีย์ที่ได้มาตรฐานและกำหนดราคาให้สูงกว่าท้องตลาด - การกำหนดกลยุทธ์ทางการผลิตที่มุ่งเน้นการผลิตพืชและสมุนไพรที่ได้มาตรฐาน - การกำหนดวิธีการในการจัดสรรค่าตอบแทนให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง - การกำหนดให้มีการจัดทำบัญชีของการดำเนินงานของโครงการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ และคำนวณต้นทุนอย่างเป็นระบบ	- โครงการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ต้องมีการกำหนดโครงสร้างองค์กรและบริหารให้ชัดเจนเหมาะสม เพื่อการพัฒนาและการจัดการโครงการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ให้มีประสิทธิภาพ - การกำหนดให้มีการวางแผนกำลังคน สรรหา และคัดเลือกพนักงานระดับปฏิบัติการของโครงการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ - มีการหาแหล่งเงินทุน พร้อมทั้งมีการระดมทุนจากสมาชิกผู้ถือหุ้นของโครงการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ และหาแหล่งเงินทุนจากภายนอกเข้ามาเพิ่ม

สำหรับกลยุทธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์นำไปสู่ การตัดสินใจร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันกำหนดแผนกลยุทธ์และแผนการดำเนินกิจกรรมในด้านต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนในการยื่นและขอรับการขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชนในด้านการทำการเกษตรแบบผสมผสานและแปรรูปสมุนไพรตำบลจำป่หาวย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เพื่อประกอบธุรกิจในระดับชุมชน ก่อให้เกิดการสร้างงานและรายได้ให้กับสมาชิก มีความมั่นคงและได้รับการรับรองตามกฎหมาย พร้อมทั้งการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มฯ และของชุมชนบ้านสันกลาง ตำบลจำป่หาวย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยาในครั้งนี้ เป็นการวางรากฐานในการ

จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกล้วยาทางการแพทย์ในอนาคต เพราะการขออนุญาตปลูกกล้วยาสำหรับเกษตรกรต้องมีคุณสมบัติ คือ ต้องรวมกลุ่มกันจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนและขออนุญาตร่วมกับหน่วยงานของรัฐ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ซึ่งสถานการณ์ในพื้นที่ของชุมชนบ้านสันกลางฯ มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ตำบลจำป่หาวย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา แต่ยังไม่พร้อมในการจะเป็นหน่วยงานของรัฐในการทำสัญญาและขออนุญาตร่วมกับโครงการกลุ่มฯ จากการวิเคราะห์สถานการณ์ดังกล่าวในเบื้องต้นนำไปสู่การตัดสินใจร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันกำหนดแผนกลยุทธ์และแผนการดำเนิน

กิจกรรมในด้านต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนในการยื่นและขอรับการขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรผสมผสานและแปรรูปสมุนไพร ตำบลจำป๋าวหาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยมีการกำหนดแผนในประเด็นดังต่อไปนี้

1) รูปแบบการจัดตั้งกลุ่มเกษตรผสมผสานและแปรรูปสมุนไพร ตำบลจำป๋าวหาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

2) กำหนดวิสัยทัศน์ ของกลุ่มเกษตรผสมผสานและแปรรูปสมุนไพร

3) กำหนดพันธกิจ ของกลุ่มเกษตรผสมผสานและแปรรูปสมุนไพร

4) วัตถุประสงค์ระดับองค์การ ของกลุ่มเกษตรผสมผสานและแปรรูปสมุนไพร

5) ยุทธศาสตร์ที่สำคัญของกลุ่มเกษตรผสมผสานและแปรรูปสมุนไพร

6) การจัดองค์การ ของกลุ่มเกษตรผสมผสานและแปรรูปสมุนไพร

7) การจัดบุคคลเข้าทำงาน ของกลุ่มเกษตรผสมผสานและแปรรูปสมุนไพร

8) กลยุทธ์ระดับธุรกิจ ของกลุ่มเกษตรผสมผสานและแปรรูปสมุนไพร

9) กลยุทธ์ระดับหน้าที่หรือกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการของกลุ่มเกษตรผสมผสานและแปรรูปสมุนไพร

4. การเตรียมองค์การของชุมชน โดยทำให้สมาชิกซึ่งสนใจจะเข้าร่วมเป็นสมาชิกในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกัญญาทางการแพทย์สามารถจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนได้ ณ วันที่ 9 เดือนตุลาคม พุทธศักราช 2566 รหัสทะเบียน 6-56-01-12/1-0049 ในชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรผสมผสานและแปรรูปสมุนไพรของชุมชนบ้านสันกลางฯ ซึ่งการรวมกลุ่มและการจด

ทะเบียนวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรผสมผสานและแปรรูปสมุนไพรฯ จึงเป็นการเตรียมความพร้อมในเบื้องต้นคือเกษตรกรที่รวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนถึงจะเข้าใจในการยื่นขออนุญาตในการปลูกัญญาทางการแพทย์ได้

อภิปรายผล

การศึกษาศักยภาพของชุมชนบ้านสันกลางฯ สำหรับการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกัญญาทางการแพทย์ โครงการวิจัยเริ่มต้นดำเนินการตั้งแต่การศึกษาศักยภาพด้านสภาพทั่วไปของชุมชนและศักยภาพด้านทรัพยากรของชุมชน พร้อมทั้งแนวทางการสนับสนุนเพื่อเสริมศักยภาพและการเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกัญญาทางการแพทย์ของชุมชนบ้านสันกลางฯ ซึ่งข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามจะช่วยให้โครงการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการดำเนินการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกัญญาทางการแพทย์ ภายในชุมชนบ้านสันกลางฯ ดังนี้

การศึกษาศักยภาพของชุมชน บ้านสันกลาง ตำบลจำป๋าวหาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกัญญาทางการแพทย์ยังไม่มีศักยภาพด้านสภาพทั่วไปและด้านทรัพยากรของชุมชนอย่างเพียงพอสำหรับการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกัญญาทางการแพทย์ ถึงแม้มีทุนทรัพยากรธรรมชาติดังนี้มีทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ มีภูมิปัญญาสาขาเกษตรกรรมและภูมิปัญญาสาขากองทุนและธุรกิจชุมชน แต่ไม่มีทุนทรัพยากรทางด้านเทคโนโลยีที่ช่วยให้ภาค

การเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีผลกำไร ปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งสามารถนำมาใช้ประโยชน์สำหรับการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกล้วยาทางการแพทย ยังไม่ได้รับการอบรมและการส่งเสริมในการนำเอา Smart Farming ซึ่งเป็นการทำการเกษตรอัจฉริยะ ที่นำเทคโนโลยีเข้ามาบริหารจัดการระบบการเพาะปลูกในทุก ๆ ขั้นตอน และสามารถควบคุมทุกอย่างได้ด้วยเทคโนโลยี เพื่อทำการตรวจสอบ เก็บข้อมูลวิเคราะห์และแก้ปัญหาการเพาะปลูกได้แบบ Real-Time พร้อมทั้งสามารถแสดงผลข้อมูลการเจริญเติบโตและคาดการณ์ผลผลิตได้อย่างแม่นยำและยังไม่เคยเข้าร่วมในการใช้เทคโนโลยีการเกษตรในเทคนิคใหม่ ๆ เช่น หุ่นยนต์ GPS ทำการตรวจสอบสภาพดิน สภาพอากาศ และการทำแผนที่แหล่งน้ำและ Internet of Things เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพรรณ ทองสุข (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องกล้วยากับการศึกษาเกษตร พบว่าการปลูกกล้วยานั้นมีความเกี่ยวข้องกับการเกษตรยุคใหม่และส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมชาติที่ประเทศไทยมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศด้วยเศรษฐกิจฐานชีวภาพ ในปี พ.ศ. 2563 ในประเทศไทยกล้วยายังถูกจัดให้อยู่ในกลุ่ม ยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แต่ได้ มีการประกาศพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฉบับใหม่ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 ในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 ซึ่งอนุญาตให้สามารถนำไปใช้ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ ของทางราชการ การแพทย การรักษาผู้ป่วย หรือการศึกษาวิจัยและพัฒนาการศึกษาวิจัยทางการแพทยได้ การปลูกพืชกล้วยา การสกัด และการจัดจำหน่ายนั้นจำเป็นต้อง

ดำเนินการและเป็นไปภายใต้กฎหมายว่าด้วยข้อบังคับตามประกาศราชกิจจานุ 18 ก.พ 2562 มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 19 ก.พ. 2562 เป็นต้นไป ข้อกำหนดความประพฤติทางศีลธรรมอยู่ในขอบเขตของกฎหมายธรรมชาติ การปลูกพืชกล้วยาที่ตื้นต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชน สังคม และการอยู่ร่วมกัน พืชกล้วยาที่ปลูกนั้นควรเป็นไปในแนววิถีเกษตรอินทรีย์ ปลอดภัย ไร้สารพิษ มีหลักการทำการเกษตรมีชื่อเรียกว่า “เกษตรยั่งยืน” ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมที่จะสามารถดำรงอยู่ถึงลูกหลานในอนาคต นอกจากนี้ในชุมชนบ้านสันกลางฯ ไม่มีการจัดตั้งเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้หรือสร้างเครือข่าย (Connection) และขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเกษตรกรรมให้เติบโตและมีความแข็งแกร่ง ก้าวทันโลกยุคดิจิทัล ส่งผลให้การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกล้วยาทางการแพทยยังมีศักยภาพค่อนข้างน้อย พร้อมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับภูมิภาคและท้องถิ่นยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกล้วยาทางการแพทย

การศึกษาการยอมรับ และกระบวนการยอมรับ (Adoption Process) คือ กระบวนการทางด้านความคิดของบุคคล อาจเป็นคนเดียวหรือหลายคนรับทราบสิ่งใหม่หรือนวัตกรรมมีการพิจารณาตัดสินใจจนกระทั่งนำไปปฏิบัติ มีอยู่ 5 ขั้นตอนดังนี้ (สุรวฒน์ ชะลอสนดีสกุล, 2556) 1) ขั้นตระหนักรู้ (Awareness) 2) ขั้นสนใจ (Interest of Information) 3) ขั้นไตร่ตรอง (Evaluation) 4) ขั้นลองทำ (Trial) 5. ขั้นนำไปใช้หรือยอมรับไปปฏิบัติ (Adoption) โดยผลรวมทุก

ขั้นตอนมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.19) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีน มหายศนันท์ และคณะ (2564) ได้ทำการวิจัย เรื่องการศึกษารูปแบบการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกข้าวแบบโยนต้นกล้าของเกษตรกรในจังหวัด พิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการยอมรับ เทคโนโลยีการทำนาแบบโยนต้นกล้าของเกษตรกร ในจังหวัดพิษณุโลก ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการ ประยุกต์ใช้เพื่อการส่งเสริมและการวางแผนเชิง นโยบายสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว ของเกษตรกร ความต้องการในการเข้าร่วมเป็น สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกล้วยาทาง การแพทย์ พบว่ามีความต้องการในการเข้าร่วมเป็น สมาชิกของกลุ่มฯ จำนวน 19 ครัวเรือน คิดเป็น ร้อยละ 12.0 โดยแสดงความคิดเห็นต่อโครงการว่า พอจะทราบข้อมูลแต่ที่ผ่านมาหน่วยงานและผู้นำ ชุมชนในระดับท้องถิ่นได้ให้ข้อมูลและขับเคลื่อน ตามนโยบายดังกล่าวฯ ของรัฐบาลค่อนข้างน้อย พร้อมทั้งในพื้นที่อื่น ๆ ของจังหวัดพะเยาก็ยังไม่มี การดำเนินการและประสบการณ์ในการจัดตั้งกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนปลูกกล้วยาทางการแพทย์ จึงไม่ค่อย มั่นใจในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มฯ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัฐวัฒน์ ชัชฌาญรักษ์ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการส่งเสริม นโยบายกล้วยาในสังคมไทย จากการศึกษาพบว่า นโยบายการส่งเสริมการเพาะปลูกและการใช้ กล้วยาต้องมีความชัดเจน เด็ดขาด และครอบคลุม บูรณาการ เพื่อการดำเนินการในทุกหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์กล้วยาต้องมาจากสถานที่ ปลูกที่ได้รับการอนุญาตจากหน่วยงานภาครัฐ

การเตรียมความพร้อมให้กับสมาชิก เกษตรกรของชุมชนบ้านสันกลางฯ ในการจัดตั้ง

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกล้วยาทางการแพทย์ ซึ่งโครงการวิจัยฯ ได้ดำเนินการเตรียมความพร้อม ดังนี้ 1) ด้านบุคคลและผู้นำ โดยกระบวนการ จัดการ 3 ขั้นตอนดังนี้ การวางแผนพัฒนา การปฏิบัติตามแผน การติดตามและปรับปรุง ทำให้สมาชิกซึ่งสนใจจะเข้าร่วมเป็นสมาชิกใน การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกล้วยาทาง การแพทย์เป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำ มีความต้องการ มีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตติยา ทองเสนอ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษา ความพร้อมของประชาชนชุมชนเกาะหมากกับการ พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ ผลการศึกษา พบว่าประชาชนชุมชนเกาะหมาก มีความพร้อมใน การรับมือกับการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว แห่งใหม่ในอนาคต ซึ่งสังเกตจากความต้องการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว 2) ด้านทรัพยากรของชุมชน โดยการเตรียมทุน ชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนาให้เกิดความพร้อมในการ ดำเนินงานในการรวมกลุ่มและจดทะเบียนวิสาหกิจ ชุมชนฯ ที่เหมาะสมภายใต้บริบทชุมชน ทั้งการ เตรียมความพร้อมทั้งทางด้านข้อมูลภายในและ ภายนอกของชุมชนเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจใน การวางแผนเชิงกลยุทธ์ให้กับโครงการกลุ่มฯ การ จัดเวทีในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้นำ สมาชิก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งมีการเตรียม ความพร้อมทางการเงินให้กับโครงการกลุ่มฯ มีการระดมทุนจากสมาชิกของกลุ่มฯ เพื่อใช้เป็นเงิน ลงทุนในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดความพร้อมของชุมชนตามรูปแบบการ เตรียมความพร้อมของชุมชนในมิติด้านทรัพยากร ในชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ , มปป.) 3) ด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจ ชุมชน กล้วยาทางการแพทย์ และการปลูกพืช

อินทรีย์ พร้อมทั้งร่วมวางแผนกลยุทธ์ในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกล้วยาทางการแพทย์ที่เหมาะสมภายใต้บริบทชุมชน และ 4) การเตรียมองค์การของชุมชนโดยทำให้สมาชิกซึ่งสนใจจะเข้าร่วมเป็นสมาชิกในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกกล้วยาทางการแพทย์ สามารถจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนได้ ณ วันที่ 9 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2566 รหัสทะเบียน 6-56-01-12/1-0049 ในชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรผสมผสานและแปรรูปสมุนไพร ของชุมชนบ้านสันกลาง ตำบลจำปาหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ซึ่งการรวมกลุ่มและการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรผสมผสานและแปรรูปสมุนไพร จึงเป็นการเตรียมความพร้อมในเบื้องต้นคือเกษตรกรที่รวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนถึงจะเข้าใจเงื่อนไขในการยื่นขออนุญาตในการปลูกกล้วยาทางการแพทย์ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ปัจจุบันการรวมกลุ่มและการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนของชุมชนบ้านสันกลาง ตำบลจำปาหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ในนามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรผสมผสานและแปรรูปสมุนไพร เป็นการเตรียมความพร้อมในเบื้องต้น คือเกษตรกรที่รวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนถึงจะเข้าใจเงื่อนไขในการขออนุญาตในการปลูกกล้วยาทางการแพทย์ พร้อมทั้งต้องได้รับการทำสัญญาเป็นผู้ผลิตและขออนุญาตร่วมกับหน่วยงานของรัฐหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลถึงจะสามารถขอยื่นเอกสารประกอบคำขออนุญาตผลิต(ปลูก)กล้วยาทางการแพทย์ ดังนั้นหากวิสาหกิจชุมชนของชุมชนบ้านสันกลางฯ ต้องการ

ดำเนินการปลูกกล้วยาทางการแพทย์ร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจำปาหวาย ผู้วิจัยมีข้อเสนอว่าควรมีการศึกษาถึงผลตอบแทนในการลงทุนในการปลูกกล้วยาทางการแพทย์ พร้อมทั้งแนวทางในการจัดการการผลิต(ปลูก)กล้วยาทางการแพทย์

2. การเตรียมความพร้อมให้กับสมาชิกเกษตรกรของชุมชนในการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นการต่อยอดภูมิปัญญาของท้องถิ่นและสร้างมูลค่าเพิ่มพร้อมทั้งสร้างความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ มีการวางแผนร่วมกัน ยึดหลักการกำหนดกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และอยู่ภายในกรอบของพันธกิจ และมุ่งสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การที่กำหนดไว้ โดยประกอบด้วยแผนหลักหรือแผนแม่บท และแผนปฏิบัติการ ที่มีความสอดคล้องกันและมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมขององค์การ ควรเน้นการจัดการที่มีความเสี่ยงต่ำเนื่องจากไม่จำเป็นต้องรีบร้อนหวังกำไรมาก ๆ หรือร่ำรวยในระยะเวลายาวนาน โดยเฉพาะการมุ่งใช้หลัก “กลยุทธ์การแบ่งปัน” ไม่ใช่ “กลยุทธ์การแข่งขัน” หันมาให้ความสำคัญกับการวัดคุณค่า “ความสุข” บนฐานคิดของการแบ่งปันเกื้อกูลระหว่างกันเพื่อประโยชน์สุขของชุมชนท้องถิ่นและสังคมส่วนรวมได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มพัฒนาพฤติกรรมผู้บริโภค กองพัฒนา
ศักยภาพผู้บริโภค สำนักงาน
คณะกรรมการอาหารและยา กระทรวง
สาธารณสุข. (2564). *รื้อถอนรู้ภัยชาทาง
การแพทย กัญชงพืชเศรษฐกิจ*.
[https://mnfda.fda.moph.go.th
/narcotic/wpcontent/uploads/2021
/06/Ebook64_AW1CNB-Hemp.pdf](https://mnfda.fda.moph.go.th/narcotic/wpcontent/uploads/2021/06/Ebook64_AW1CNB-Hemp.pdf)

เกียรติสุตา ศรีสุข. (2549). การกำหนดขนาดกลุ่ม
ตัวอย่างในงานวิจัย. *Journal of
Measurement and Research in
Education*. 21(1), 15-24.

คณะกรรมการบริหารงานจังหวัด แบบบูรณาการ
จังหวัดพะเยา. (2561). *แผนพัฒนาจังหวัด
พะเยา (พ.ศ. 2561 -2565) ฉบับทบทวน
ประจำปี พ.ศ. 2563*. [http://www.oic.
go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER66/
DRAWER028/GENERAL/](http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER66/DRAWER028/GENERAL/)

จินตนา กาญจนวิสุทธ์. (2558). *เส้นทางวิสาหกิจ
ชุมชนเพื่อการพัฒนาอาชีพและการ
พึ่งตนเอง*. กรุงเทพฯ: มินิ เซอร์วิส ซัพ
พลาย.

ฉัฐวัฒน์ ชัชฌานัญญ์. (2565). การส่งเสริม
นโยบายกัญชาในสังคมไทย. *วารสาร
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 48(1),
171-186.

ฐานเศรษฐกิจดิจิทัล. (2565). *ฐานเศรษฐกิจ.ธุรกิจ
การตลาด: กัญชา-กัญชง กระหึ่ม มูลค่า
ตลาดพุ่ง 4 หมื่นล้าน จีสร้างมาตรฐานต้น
ส่งออก. เข้าถึงด้วย ฐานเศรษฐกิจ*.

[https://www.thansettakij.com/busin
ess/522844?as=](https://www.thansettakij.com/business/522844?as=)

ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง. (2563). *กระบวนการและ
เทคนิควิธีการพัฒนาชุมชน. สาขาวิชา
สังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา*.
[http://www2.huso.tsu.ac.th/HUSO_
NEWS/10_%E0%B8%9C%E0%B8%A
5%E0%B8%87%E0B9%89%E0%B8
%A7%E0%B9%80%E0%B8%9E%E0
%B9%87%E0.pdf](http://www2.huso.tsu.ac.th/HUSO_NEWS/10_%E0%B8%9C%E0%B8%A5%E0%B8%87%E0B9%89%E0%B8%A7%E0%B9%80%E0%B8%9E%E0%B9%87%E0.pdf)

นิตติยา ทองเสนอ. (2561). ความพร้อมของ
ประชาชนชุมชนเกาะหมากกับการพัฒนา
เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่. *การประชุม
หาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ
ครั้งที่ 9*. (720-730). 20-21 กรกฎาคม
2561 ณ ห้อง Blue Ocean Hall อาคาร
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

เบญจวรรณ กิตติจารุกร. (2556). *ศักยภาพชุมชน
ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กรณีศึกษาชุมชนสมุทรเจดีย์ ตำบล
ปากน้ำ อำเภอมะเอย จังหวัตรระยอง*.
(วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548.
(2548). ราชกิจจานุเบกษา.เล่ม 122 ตอน
ที่ 6 ก. หน้า 1-13.

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561). ราช

กิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก.
หน้า 1-76.

วรวรรณ ทองสุข. (2563). ปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา
เกษตร. *วารสารเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม*,
19(1), 144-154.

ศริน มหายศนันท์, ยรรยง เฉลิมแสน และนภารัตน์
เวชสิทธิ์ นิธิภักย์. (2564). รูปแบบการ
ยอมรับเทคโนโลยีการปลูกข้าวแบบโยน
ต้นกล้าของเกษตรกรในจังหวัดพิษณุโลก.
วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร.
38(3), 138-151.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
และสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม.
(ม.ป.ป.). คู่มือการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์
ด้วยตนเอง. [https://dol.thaihealth.
or.th/resourcecenter/sites/default/f
iles/documents/17khuumuuekaarer
iinyruuekstrinthriidwytneng.pdf](https://dol.thaihealth.or.th/resourcecenter/sites/default/files/documents/17khuumuuekaareriinruuekstrinthriidwytneng.pdf)

สุรวัฒน์ ชะลอสันติสกุล. (2556). *เอกสารคำสอน
หลักสหกรณ์และการส่งเสริมการเกษตร*.
เพชรบุรี, มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต
สารสนเทศเพชรบุรี.

สมบัติ นามบุรี. (2562). ทฤษฎีการมีส่วนร่วมใน
งานรัฐประศาสนศาสตร์. *วารสารวิจัย
วิชาการ*, 2(1), 183-197.

องค์การบริหารส่วนตำบลจำป๋าหวาย. (2565).

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
จำป๋าหวาย. [http://jampawai.go.th
/?page_id=2](http://jampawai.go.th/?page_id=2)

Baez, C., & Barron, P. (2006). Community
Voice and Role in district Health
Systems in East and Southern Africa:
A literature Review, *EQUINET
Discussion Paper 39*. Regional
Network for Equity in Health in
Southern Africa. [https://www.
equinetafrica.org/sites/default/files/
uploads/documents/DIS39GOVbaez
.pdf](https://www.equinetafrica.org/sites/default/files/uploads/documents/DIS39GOVbaez.pdf)

Wheelen, T. L., Hunger, J. D., Hoffman A. N.
& Charles E. Bamford. (2018).
*Concepts in strategic management
and business policy*, (15th ed.,
Global ed.). Pearson.

